

факти не оприбуткування матеріальних цінностей, заміни дефіцитних товарів малоцінними, порушення умов договору про ціну, якість номенклатури поставок. При виявленні фактів недооприбуткування продукції та матеріальних цінностей з'ясовують причини, установлюють винних осіб і ставлять вимогу перед адміністрацією підприємства про притягнення їх до матеріальної відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белару М. Новый план счетов – основа учета по национальным стандартам: Бухгалтерия 2000. Учимся работать по национальным стандартам.-К.: Софт АРТ, 2000.-72 с.
2. Білуха М.Т. Курс аудиту: Підручник.- К. Вища школа.-Знання, 1998.-574 с.
3. Білуха М.Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту: Підручник для ВУЗІВ.- К.: Вища школа, 1994. – 364 с.
4. Завгородний В.П. Бухгалтерский учет, контроль и аудит в системе управления предприятием.- К.: ДИ-КСИ, 1997. – 964 с.
5. Кармайкл Д.Р., Бенис М. Стандарты и нормы аудита: Пер. с англ.-М.: Аудит, Юнити, 1995.-527 с.
6. Шатковська Л.С. Аудит і аудиторська діяльність.- К.: Урожай, 1996.- 256 с.
7. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України. Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Практичний посібник. – К.: Лібра, 1999. – 336 с.

УДК 631.1:638.1

БДЖОЛИ – НЕЗАМІННА ЛАНКА В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

О.А.Христенко, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Бджільництво завжди вважалося найбільш високорентабельною галуззю сільського господарства, оскільки можна одержувати вагомий прибуток скрізь, де є медоносна рослинність. Однак, на сучасному етапі вітчизняна економічна служба практично не враховує прибутків від бджолозапилення. Вагомий внесок в дослідження цієї проблеми внесли в різні періоди Н.М.Кулагін, П.І.Прокопович, П.І.Гайдучький, П.Т.Саблук, С.А.Чехов.

**Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 2, т.2, 2004**

301

<http://visnyk.mnau.edu.ua/>

Додатковий урожай, одержуваний при запиленні бджолами ентомофільних рослин, у 10-15 разів перевищує вартість продукції бджільництва. Можлива прибавка урожаю з 1 гектара посівів від запилення становить по соняшнику, гречці, гірчиці, люцерні — 40-65 %, еспарцету і буркуну — 40-130, овочах і баштанних — 30-160, цибулі на насіння — до 300. Наприклад, використання однієї сім'ї бджіл на запиленні конюшини збільшує урожайність насіння на 60-70 кг, при реалізації якого можна отримати додатково 420 грн. Цього обсягу насіння вистачить також, щоб засіяти земельний масив площею 5 га і одержати з нього 20 т сіна чи 50 т сінажу конюшини, не враховуючи отави, яку використовують для випасу худоби. Такої кількості корму достатньо для утримання 40 корів протягом одного місяця, від яких у свою чергу за цей час можна надоїти близько 20 т молока.

Встановлено, що при перехресному запиленні не тільки збільшується урожай, але і значно поліпшується якість насіння і плодів, вони виростають крупніші, в них підвищується вміст білка, вуглеводів і вітамінів.

Запаси нектару визначаються за розміром площ нектароносних сільськогосподарських культур, з дерев, кущів і трав'янистої рослинності, що росте в лісах і на луках. При визначенні запасів меду враховується, що бджоли використовують близько 50% нектару, який виділяється рослинами, решта його висихає, змивається дощами і втрачається в періоди, коли бджоли не відвідують рослин, тобто значною мірою залежать від погодних умов.

Оцінка нектароносності рослин є основою здійснення заходів, спрямованих на найповніше використання медоносної бази (табл.1).

Згідно з розрахунками нектароносний баланс в 2002 році становив 65,5 кг на одну бджолосім'ю, при цьому 73,8% його становлять посіви соняшнику.

На протязі останніх років нектароносний баланс зменшувався за рахунок скорочення посівних площ основних медоносних культур (табл.2). Причому частка виходу нектару від соняшнику за 1990-2002 роки збільшилась в 1,5 рази. Проте урожайність його знизилась з 15,3 ц з 1 га в 1990 році до 10,7 ц — в 2002 році.

Таблиця 1

Нектарний баланс області у 2002 році

Культури	Площа посівів та угідь, тис. га	Нектаропро- дуктивність з 1 га, кг	Загальна кількість нектару	
			тонн	структура, %
Сади і ягідники	11,9	30	357	3,9
Горох	4,2	40	168	1,9
Гречка	11,8	50	590	6,7
Соняшник	220,3	30	6609	73,8
Баштанні культури	3,5	15	52,5	0,5
Багаторічні трави: на сіно	17,9	10	179	2,0
на насіння	1,9	100	190	2,2
Ліси	119,9	2	239,8	2,7
Чагарникові насадження	0,3	50	15	0,1
Сіножаті і пасовища	274,3	2	548,6	0,1
Всього нектару	X	X	8948,9	100
Кількість нектару на 1 бджолосім'ю	X	X	65,5	X

Таблиця 2

Динаміка посівних площ основних медоносних культур області
(всі категорії господарств , тис. га)

Показники	1996 р.	1995 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
Горох	62,4	36,7	3,0	2,7	4,2
Гречка	7,3	18,9	15,2	24,5	11,8
Соняшник	147,1	194,0	247,2	204,1	220,3
Баштанні культури	13,5	11,2	6,0	5,1	3,5
Багаторічні трави: на сіно	39,2	34,8	21,8	21,7	17,9
на насіння	17,2	8,7	4,1	2,5	1,9
Вихід нектару, тонн	9588,5	9619,0	9014,0	7999,5	7788,5
Частка нектару соняшнику, %	46,0	60,5	82,2	76,5	84,9

Однією з причин зниження урожайності є недостатня організаційна робота спеціалістів сільськогосподарських підприємств щодо використання бджіл для запилення сільськогосподарських культур.

Наукою і практикою встановлено різну оптимальну норму бджолосімей на гектар сільськогосподарських культур, садів та ягідників [1]. В таблиці 3 наведено розрахунки необхідної кількості бджолосімей.

Таблиця 3

Розрахунок кількості бджолосімей, необхідних для запилення сільськогосподарських культур (всі категорії господарств)

Основні види сільськогосподарських культур	Оптимальна норма бджолосімей на 1га	Площа, що підлягає запиленню, тис. Га	Всього необхідно бджолосімей, тисяч штук
Сади і ягідники	2	11,9	23,8
Соняшник	0,5	220,3	110,2
Гречка	2	11,8	23,6
Овочі	0,2	18,7	3,7
Баштанні	0,3	3,5	1,1
Багаторічні трави на насіння	4	1,9	7,6
Всього необхідно	X	X	170,0
Наявність на 1.01.03р.	X	X	127,1
2003 в % до потреби	X	X	75

Дані таблиці 3 свідчать, що в 2002 році до повного запилення сільськогосподарських культур недоставало чверті бджолосімей.

Одним із шляхів сприяння розвитку бджільництва є розширення нектароносних угідь, зокрема посівів фацелії, як однієї з найбільш медоносних (до 250 кг з 1 га) культур. В минулому році в області посівів фацелії не було взагалі. Але слід зазначити, якщо кожне сільськогосподарське підприємство, яке зацікавлене в підвищенні урожайності ентомофільних культур шляхом їх запилення, буде висівати хоча б один гектар фацелії в рахунок компенсації (відшкодування) пасічникам витрат на утримання бджолосімей, нектарний баланс області буде забезпечувати одержання близько 50 кг меду на одну бджолосім'ю. Хоча закордонний досвід свідчить, що майже половину доходу бджолярі одержують саме від запилення сільськогосподарських культур.

Доцільним є також розширення посівів нектароносних рослин, які використовуються на зерно і корм худобі. Найпоширенішою серед них є суміш гороху на зерно з фацелією.

Використання нектароносних угідь, дотримуючись агротехніки обробітку ентомофільних культур, сприятиме кращому виділенню нектару, що буде залучати бджіл до квіток.

В свою чергу пасічники повинні максимально наблизити пасіку до квітучого масиву, при необхідності розбити її на точки для більш рівномірного відвідування бджолами квіток по всій площі культури, що запилюється, та впроваджувати прийоми посилення льотно-обпилювальної діяльності бджіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Копелькиевский Г.В. Бурмистров А.Н. Улучшение кормовой базы пчеловодства. – М.: Россельхозиздат.-1965.-168 с.
2. Сільське господарство Миколаївщини. Статистичний збірник.-Миколаїв, 2002.-180 с.
3. Чехов С.А. Проблеми і перспективи розвитку бджільництва в Україні // Вісник аграрної науки. -2000. - № 6. - С.79-80.

УДК 330.131:637.14

ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ У МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ

Г.В.Черевко, доктор економічних наук, професор

Т.М.Кохана

Львівський державний аграрний університет

Вступ. Підвищення ефективності молочного скотарства, як і інших галузей сільського господарства, безпосередньо пов'язане з рівнем ефективності використання ресурсів галузі. Ефективність є поняттям багатостороннім і включає в себе такі аспекти, як економічна, соціальна, екологічна, технологічна і енергетична ефективність. На сьогодні, в умовах максимальної обмеженості в енергетичних ресурсах і ресурсах взагалі, чи не найголовнішу роль відіграє якраз

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 2, т.2, 2004